

21. SZÁZADI MEGOLDÁSOK A VERSENYJOGI JOGÉRVÉNYESÍTÉSBN¹

ABSZTRAKT

A gazdaság motorja a piaci verseny, figyelemmel arra, hogy a tudomány és a technológia ugrásszerű fejlődésének köszönhetően a fogyasztók előtt lehetőségek tárháza nyílik meg a termékek és szolgáltatások közötti választás során. A versenyjog célja a piacok tisztességes működésének biztosítása annak érdekében, hogy a vállalkozások versenyezzenek, és ne korlátozzák a versenyt kartellekkel, erőfölénnyel való visszaéléssel vagy más versenytorzító eszközökkel. A verseny gazdasági szerepe, hogy innovációra ösztönzi a vállalkozásokat, és biztosítja a fogyasztók számára a választási lehetőségeket.

Az Európai Unió szabályozása kiemelt figyelmet fordít a fogyasztók védelmére és a vállalkozások versenyképességére, a verseny fenntartását és a versenyellenes magatartások korlátozását célozza. A kartellek a legsúlyosabb versenyjogi korlátozásokat valósítják meg, következésképpen a kartellek elleni küzdelemben különösen fontos az engedékenységi politika, amely arra ösztönzi a vállalkozásokat, hogy felfedjék jogsértő tevékenységeiket a bíróságok összegének csökkentéséért vagy az azok alóli mentességért cserébe. A Bizottság által alkalmazott engedékenységi politika a kartellek elleni fellépés legfontosabb fegyvere.

Azonban a versenyjogi jogsértésre alapozott bíróságok előtti magánjogi jogérvényesítés az üzleti kapcsolatok végleges megromlásának kockázatát

¹ A tanulmány az NMHH-val kötött EM-1/1/2022. számú együttműködési megállapodásban részletezett feladatok végrehajtása céljából készült.

hordozza magában, ennek értelmében érdemes számba venni az egyezség lehetőségét is, amelyre magyar vonatkozásban is láthatunk precedenst. Kulcsszavak: egyezség, engedékenységi politika, fogyasztóvédelem, kamionkartell, magánjogi jogérvényesítés, tehergépjárművek ügy, versenyképesség, vitarendezési eljárás

21ST CENTURY SOLUTIONS IN THE APPLICATION OF COMPETITION LAW

ABSTRACT

Market competition is the engine of the economy, given that the rapid advancements in science and technology have opened up a wide range of choices for consumers when selecting products and services. The goal of competition law is to ensure the fair functioning of markets so that businesses compete and do not restrict competition through cartels, abuse of a dominant position, or other distortive practices. The economic role of competition is to encourage innovation among businesses and to ensure that consumers have options.

The European Union's regulation focuses on protecting consumers and the competitiveness of businesses, maintaining competition and limiting anti-competitive practices. Cartels represent the most serious restrictions on competition law; consequently, in the fight against cartels, the leniency policy is particularly important as it encourages companies to disclose their unlawful activities in exchange for reduced fines or immunity. The Commission's leniency policy is its main weapon in the battle against cartels. However, private legal proceedings in courts based on competition law infringements involves the risk of a permanent disruption of business relations, and therefore it is worth considering the possibility of settlement, for which there is a Hungary-related precedent.

Keywords: agreement, leniency programme, consumer protection, Trucks case, competitiveness, settlement procedure

BEVEZETÉS – KI JÁR JÓL?

A verseny a vállalkozásokat állandó nyomás alá helyezi: a lehető legjobb árut kell a lehető legjobb áron kínálniuk ahhoz, hogy a fogyasztók továbbra is náluk vásároljanak. E körülmény egyúttal innovációra késztet, és gazdasági ösztönzést ad.² A fejlett gazdaságban a fogyasztó szinte minden termék és szolgáltatás esetén választás előtt áll: Coca-Colát vagy Pepsit vásároljon a szupermarketben, Android vagy iOS rendszerrel működő telefont használjon a kapcsolattartáshoz, egy-egy „lusta” délutánon, hazafelé menet melyik gyorsétteremlánc egységébe térjen be, vagy nyaralásához melyik légítárság járatait válassza.

A gazdasági fejlődés egyik mozgatórugója a versenyhelyzet, amely fogalom az uniós szabályozás tárgya is képezi. Például az áruk szabad mozgásának akadályát képező protekcionista adó³ akkor képes korlátozó hatás kiváltására, ha két termék versenyhelyzetben van a releváns árupiacon. A versenyhelyzet fogyasztói szokások alapján ítéltető meg. Versenyhelyzetben az egymással helyettesíthető áruk vannak, és helyettesíthetők mindazok a termékek, amelyeket a fogyasztók a jellemzőik, áruk és rendeltetésük alapján egymással felcserélhetőnek tartanak. Ha az áruk között ilyen versenyhelyzet nincs, egy kedvezőtlen (eltérő mértékű) adóztatás hiába drágítja a külföldi terméket, a fogyasztók nem fogják felcserélni a termékeket és a kevésbé adóztatott és olcsóbb belföldi terméket vásárolni, mert az nem válthatja ki az előző terméket.⁴ A Bíróság a hasonló árukat hasonló jellemzőkkel rendelkező, a fogyasztó szempontjából azonos igényt kielégítő terméként határozza meg.⁵

A szabad piacon az üzlet tulajdonképpen versengő játékként kell hogy működjön, amelyben a fogyasztók járnak jól. A fogyasztóvédelmi szemléletű versenyjogi jogalkotás szerepe vitathatatlan, a korábbi uniós jogalkotás óvatos lépéseivel szemben jelentős elmozdulás következett be

² CHIKÁN 2020.

³ EUMSz 110. cikk második bekezdés. E tiltó rendelkezés célja, hogy szabályos versenyfeltételek mellett biztosítsa az áruk szabad mozgását.

⁴ GOMBOS 2019: 245–247.

⁵ C-106/84. Az Európai Közösségek Bizottsága kontra Dán Királyság ítélet, 12. pont.

a fogyasztói jogok magasabb szintű védelme irányában,⁶ a valós helyzet a fogyasztók jogairól szóló irányelv⁷ (4) preambulumbekzdésében foglaltakhoz közelít, amelynek tartalma szerint a valódi fogyasztói belső piac előmozdításához megfelelő egyensúlyt kell teremteni a fogyasztóvédelem magas szintje és a vállalkozások versenyképessége között, a szubszidiaritás elvének tiszteletben tartása mellett. Ez a tendencia nem csupán az Európai Unióban figyelhető meg: 2024 januárjában egy amerikai szövetségi bíróság trösztellenes okokra hivatkozva megakadályozta a fapados légitársaságok közé sorolt Spirit Airlines 3,8 milliárd dolláros felvásárlását, figyelemmel arra, hogy az üzlet növelné a jegyárakat és csökkentené a piaci versenyt,⁸ a legalacsonyabb költségű légitársaságok közötti verseny ösztönzése pedig elősegíti, hogy a légi közlekedés továbbra is megfizethető maradjon minél több amerikai számára.⁹

TÚLZOTT EGYÜTTMŰKÖDÉST MEGVALÓSÍTÓ TEVÉKENYSÉGEK

A piac egyes szereplői arra törekedhetnek, hogy elkerüljék az objektív piaci megmérettetést. Ilyenkor megkreált feltételekkel próbálnak nagyobb profitot szerezni, és ezzel korlátozzák, vagy akár teljesen kiküszöbölik a versenyt. A versenykorlátozó megállapodás résztvevői egy mesterségesen létrehozott feltételrendszerrel igyekeznek a piac változó követelményrendszerét helyettesíteni, noha a verseny a gazdaság alapintézménye és a fejlődés motorja.¹⁰ Összefoglalva: a vállalkozások „túlzott együttműködésük” eredményeként időnként megkísérlik a verseny korlátozását.

A Bizottság és más hatóságok a termékpiacok megfelelő működése érdekében gátat kell hogy szabjanak a versenyellenes magatartásnak, vagy

⁶ GOMBOS–SELNICEAN 2023: 49–57.

⁷ Az Európai Parlament és a Tanács 2011/83/EU irányelve.

⁸ HORNÝÁK 2024.

⁹ K. T. 2024.

¹⁰ MISKOLCZI BODNÁR 2019.

pedig az illet korrigálniuk kell. Az Európai Bizottság figyelemmel kíséri az alábbi tevékenységeket:

- vállalkozások közötti versenykorlátozó megállapodások – kartellek és más olyan tisztességtelen megállapodások, amelyek értelmében a vállalkozások elkerülik az egymással való versengést, és saját szabályokat igyekeznek megállapítani;
- erőfölénnyel való visszaélés – amikor egy erős piaci szereplő igyekszik versenytársait kiszorítani a piacról;
- fúziók – és más olyan formális megállapodások, amelyek értelmében a vállalkozások állandóan vagy ideiglenesen egyesítik erőiket – mindez akkor van összhangban a szabályozással, ha piacbővüléssel jár és előnyös a fogyasztók számára;¹¹
- a piacok verseny előtt történő megnyitására tett erőfeszítések (liberalizálás) – többek között a közlekedés, az energia, a postai szolgáltatások és a távközlés területén. Az említett szektorok közül többet állami monopóliumok irányítanak, és nagyon fontos, hogy a liberalizálásra anélkül kerüljön sor, hogy a régi monopóliumok tisztességtelen előnyhöz jutnának;
- pénzügyi támogatás (állami támogatás) vállalkozások számára a tagállami kormányoktól – engedélyezett, amennyiben nem torzítja az európai uniós országok vállalkozásai közötti tisztességes és tényleges versenyt, és nem érinti kedvezőtlenül a gazdaságot;
- együttműködés az európai országok nemzeti versenyhatóságaival (amelyek az európai uniós versenyjog egyes elemeinek végrehajtásáért is felelősek) annak biztosítása érdekében, hogy az európai uniós versenyjogot az Unió egészében egyformán alkalmazzák.¹²

Az EU versenyjoga alapvetően két nagy területre bontható: a klasszikus antitrösztjogra, azaz a vállalkozásokra vonatkozó szabályokra és a tagállamokra vonatkozó szabályokra. A klasszikus antitrösztjog részterületei:

¹¹ A bejelentések jelentős részében a Bizottság jóváhagyja az összefonódást, azonban vannak kivételek. Erről lásd bővebben Szűcs 2022.

¹² Európai Bizottság [é. n.].

a versenykorlátozó megállapodások tilalma (EUMSZ 101. cikk), a gazdasági erőfölénnyel való visszaélés tilalma (EUMSZ 102. cikk) és a koncentrációk ellenőrzése (fúziókontroll). A tagállamokra vonatkozó szabályok az alábbi területeket érintik: a kereskedelmi jellegű állami monopóliumokra vonatkozó szabályozás (EUMSZ 37. cikk), az állami vállalatokra, különleges, kizárólagos jogokkal felruházott vállalatokra vonatkozó szabályozás (EUMSZ 106. cikk) és az állami támogatások tilalma (EUMSZ 107–109. cikkek). A két nagy szabályozási terület egészül ki a modern uniós versenyjogban a fogyasztóvédelmi jellegű rendelkezésekkel.¹³

A versenyjogra vonatkozó elsődleges jogforrások közül a legfontosabbak az EUMSZ említett rendelkezései, az EUMSZ-hez kapcsolódó, a belső piacról és a versenyről szóló (27.) számú Jegyzőkönyv és az uniós jog (íratlan és írott) általános elvei (*res iudicata*, kétoldalú meghallgatás elve). Ám a versenyjogban óriási szerepe van a *soft law*-nak is, azoknak az eszközöknek, amelyeknek nincs jogilag kötelező ereje. Ebbe döntően beesorolandók a Bizottság által a versenyjog területén kibocsátott közlemények, amelyek a piaci szereplők (és jogászaik) részére szóló, kiszámíthatóságot növelő általános érvényű tájékoztatások.¹⁴

A versenykorlátozó megállapodásoknak is több csoportját különböztetjük meg, amelyek közül a következő szerkezeti egységben a kartelleket emelem ki, figyelemmel arra, hogy a legsúlyosabb versenyjogi korlátozásokat valósítják meg és a leginkább üldözendőnek tekintendők.¹⁵

KARTELLÜGYEKRE VONATKOZÓ ENGEDÉKENYSÉGI POLITIKA

Az Európai Unió célja nemcsak a tagállamokat, hanem azok állampolgárait és jogi személyeit is az uniós jog betartására ösztönözni. A gazdasági jólét

¹³ A versenyjog uniós jogi alapjairól lásd kimerítő részletességgel GOMBOS 2017.

¹⁴ DÁN 2022: 30.

¹⁵ GOMBOS 2022: 58.

és a fogyasztók szempontjából a kartellek¹⁶ felszámolásából származó haszon a tapasztalatok szerint sokkal nagyobb, mint amit a versenyhatóságokkal együttműködő vállalkozások megbüntetése hozna.¹⁷ Ezért a Bizottság a kartellügyekre úgynevezett engedékenységi politikát követ, amelynek keretében a Bizottság a bírságok alóli mentesség nyújtásának, valamint a bírságok csökkentésének eszközeivel kísérli meg a vállalkozásokat a kartellre vonatkozó információk felfedésére és a vizsgálat során történő együttműködésre ösztönözni a 21. század gazdasági életének tisztasága érdekében. A Bizottság szerint saját engedékenységi programja különösen hatékony segítséget nyújt a kartellek – különösen a titkos kartellek – leleplezésében, destabilizálásában és felszámolásában.¹⁸ Jellegüknél fogva, a titkos kartelleket a résztvevők együttműködése nélkül nehéz felderíteni és ellenük vizsgálatot folytatni.

A kartellügyek esetében a bírságok alóli mentességről és a bírságok csökkentéséről szóló bizottsági közlemény¹⁹ célja, hogy több útmutatást nyújtson a kérelmezők számára, és növelje az Európai Bizottság azzal kapcsolatos engedékenységi politikájának átláthatóságát, hogy a vállalkozások jelentik azokat a kartelleket, amelyekben részt vettek.

Kartellügyekben a Bizottság rendelkezésére állnak jellemzően az ügyfélnyilatkozatok, az engedékenységi program keretében tett nyilatkozatok, az engedékenységi kérelmező nyilatkozata, amelyek a bírság alól részben vagy egészben való mentesülést biztosítanak; a rajtaütések során fellelt dokumentumok, e körben az írásba foglalt megállapodás, elektronikus levelezés, határidőnaplók, feljegyzések, emlékeztetők; a Bizottság kérdéseire adott válaszok és a közgazdaságtani elemzések. Ezt meghaladóan jellegzetes bizonyítékok a tanúvallomások: a munkavállalók vagy volt munkavállalók vallomásai.²⁰

¹⁶ Kartell: árak rögzítése, termelés korlátozása vagy a piac és a vevők egymás közötti felosztása céljából összeállt hasonló, azonban független vállalkozások csoportja.

¹⁷ Kartellügyekre vonatkozó engedékenységi politika [é. n.].

¹⁸ Kartellügyekre vonatkozó engedékenységi politika [é. n.].

¹⁹ Bizottsági közlemény a kartellügyek esetében a bírságok alóli mentességről és a bírságok csökkentéséről 2006/C 298/11.

²⁰ A kartellügyekben történő bizonyításról lásd bővebben SIMON 2017: 57–59.

Ha egy vállalkozás olyan kartellt kíván leleplezni, amelyben részt vesz, teljes mentességet kérhet a bírságok alól, ha ez az első vállalkozás, amely a Bizottság számára az adott kartellben való részvételét felfedi, illetve olyan bizonyítékot szolgáltat, amely lehetővé teszi, hogy a Bizottság célirányos helyszíni vizsgálatot végezhesen vagy a kartell létezését megállapíthassa. A közlemény megállapítja, hogy milyen típusú és szintű bizonyítékok szükségesek a mentesség megszerzéséhez. A Bizottság ideiglenesen akkor is el tudja fogadni a mentességre vonatkozó kérelmet, ha csak korlátozott információk állnak rendelkezésre. A Bizottság szolgálatai ezért kiadhatnak egy markert, amely védi a mentességet kérelmező helyét a rangsorban (a kérelmező elsőként fedi fel a saját részvételét, így először ő igényelhet mentességet), aminek célja, hogy lehetővé tegye a szükséges információk és bizonyítékok összegyűjtését. Az a vállalkozás, amely egyéb vállalkozásokat kényszerített kartellhez való csatlakozásra vagy abban való maradásra, továbbra sem jogosult a bírság alóli mentességre.²¹

Az a vállalkozás, amely nem igényelhet teljes mentességet, kérvényezheti a bírságok csökkentését, ha felfedi a kartellben való részvételét, és a kartell létezésének bizonyítása érdekében olyan bizonyítékot szolgáltat, amely jelentős hozzáadott értéket képvisel a már a Bizottság birtokában lévő bizonyítékok szempontjából. A közlemény a jelentős hozzáadott érték értékelése tekintetében a bizonyítékok relatív bizonyító erejét is megállapítja. Például amennyiben minden más körülmény változatlan marad, a közvetlen bizonyítékok értékesebbek, mint a közvetett bizonyítékok, az egyidejű bizonyítékok több értéket képviselnek a tényeket rekonstruáló bizonyítékoknál, valamint a meggyőző erejű bizonyítékok (olyan bizonyítékok, amelyek nem igényelnek megerősítést) értékesebbek a megerősítést vagy alátámasztást igénylő társaiknál. Az első vállalkozás, amely teljesíti ezeket a követelményeket, 30–50%-os csökkentést kap az egyébként rá kiszabandó bírságból, a második vállalkozás 20–30%-os csökkentést kap, míg a többi vállalkozás maximum 20%-ra lehet jogosult. A csökkentéseken kívül úgy jutalmazzák azokat a meggyőző erejű bizonyítékokat, amelyek lehetővé teszik azt, hogy a vizsgálatot végző személyek további, a jogsértés súlyosságát vagy időtartamát növelő tényeket

²¹ 2006/C 298/11 közlemény (8)–(13) bekezdés.

bizonyítsanak, hogy kiveszik a súlyosbító tényezőt vagy konkrét időtartamot az arra a vállalkozásra kiszabandó bírság számításából, amely szolgáltatta azt.²² E politika alkalmazására kézenfekvő megoldás a vitarendezési eljárás, amelyre egy kiváló példát az alábbi fejezetben láthatunk.

A TEHERGÉPJÁRMŰVEK ÜGY²³ – VITARENDEZÉSI ELJÁRÁS

Az Európai Bizottság – egyebek mellett – a versenyjogi szabályok betartása érdekében is indíthat alternatívnak tekinthető vitarendezési eljárást. Ezek egyik típusa az 1/2003/EK rendelet²⁴ 11. cikk (6) bekezdésén alapul, amelyre kitűnő példa az AT.39824 számú Tehergépjárművek ügy. A hírportálok szalagcímben jelenítették meg: „[b]izonyíthatóan »csak« 14 évig működött az autópárhán Európa egyik legnagyobb kartell”,²⁵ „[e]gyre nagyobb bajban a kamionkartell”.²⁶

Az Európai Bizottság az EUMSZ 101. cikke és az Európai Gazdasági Térségről (EGT) szóló megállapodás 53. cikke alkalmazására vonatkozó eljárásban 2016. július 19-én elfogadta a C(2016) 4673 final határozatot, amelyről 2017. április 6-án összefoglalást tettek közzé az *Európai Unió Hivatalos Lapjában*.²⁷

Az ügy tényállása szerint a MAN jármű- és hajtóműgyártó cég 2010. szeptember 20-i mentességi kérelmét követően a Bizottság 2011. január 18. és 21. között helyszíni vizsgálatokat végzett különböző tehergépjármű-gyártók létesítményeiben. 2011. január 28-án a Volvo/Renault, ezt követően 2011. feb-

²² 2006/C 298/11 közlemény (23)–(26) bekezdés.

²³ Az uniós magyar nyelvű fordítás e szókapcsolatot, míg a köznyelv a Kamionkartell-ügy kifejezést alkalmazza.

²⁴ A Tanács 1/2003/EK rendelete a Szerződés 81. és 82. cikkében meghatározott verseny-szabályok végrehajtásáról. A lisszaboni szerződés a számozást módosította, e cikkeknak jelenleg az EUMSZ 101. és 102. cikke felel meg.

²⁵ KAIBINGER [é. n.].

²⁶ Portfólio 2019b.

²⁷ AT.39824.

ruár 10-én a Daimler, majd 2011. február 10-én az Iveco bírságcsökkentést kérelmezett. 2014. november 20-án a Bizottság az 1/2003/EK rendelet 11. cikk (6) bekezdése értelmében eljárást kezdeményezett a DAF, a Daimler, az Iveco, a MAN és a Volvo/Renault ellen, valamint kifogásközlést²⁸ fogadott el, amelyről értesítette az említett vállalkozásokat.

A kifogásközlés elfogadása után a címzettek nem hivatalos úton felvették a kapcsolatot a Bizottsággal, és azt kérték, hogy az ügy vitarendezési eljárás keretében folytatódjon. A Bizottság a vitarendezési eljárás megindításáról határozott erre az ügyre vonatkozóan, miután minden egyes címzett megerősítette hajlandóságát a vitarendezési megbeszélésekben való részvételre. Ezt követően a MAN, a DAF, a Daimler, a Volvo/Renault és az Iveco a 773/2004/EK rendelet²⁹ 10a. cikk (2) bekezdése szerinti vitarendezés iránti hivatalos kérelmet nyújtott be a Bizottsághoz.

A versenykorlátozó magatartásokkal és erőfölénnyel foglalkozó tanácsadó bizottság 2016. július 18-án kedvező véleményt adott, és a Bizottság 2016. július 19-én elfogadta a határozatot. A határozat címzettjei az abban részletezett időszakokban részt vettek az EUMSZ 101. cikkét megsértő összejátszásban, és/vagy azzal kapcsolatban felelősség terheli őket.

A jogsértés által érintett termékek a 6 és 16 tonna közötti tömegű tehergépjárművek (közepes tehergépjárművek), valamint a 16 tonnánál nehezebb tehergépjárművek (nehéz tehergépjárművek), merev és vontató tehergépjárműként egyaránt. (Az ügy nem érinti a tehergépjárművekkel kapcsolatos vevőszolgálati tevékenységeket, egyéb szolgáltatásokat és garanciákat, sem a használt tehergépjárművek, egyéb termékek vagy szolgáltatások értékesítését.) A jogsértés az EGT-ben alkalmazott árazásra és a bruttó áremelésekre vonatkozó összehangolt megállapodásokból állt; valamint a közepes és nehéz tehergépjárművekre vonatkozó EURO 3–6 szabványok által előírt szennyezőanyag-kibocsátást szabályozó technológia bevezetésével járó költségek időzítéséből és áthárításából. A címzettek anyavállalatai közvetlenül részt vettek az árak, áremelések és az új kibocsátási szabványok 2004-ig történő

²⁸ Előzetes értékelés, álláspont. Tartalmazza azokat az érveket, tényeket és bizonyítékokat, amelyekre a Bizottság a versenyjogi jogsértést alapozza.

²⁹ A Bizottság 773/2004/EK rendelete.

bevezetésének egyeztetésében. Legalább 2002 augusztusától kezdődően az egyeztetések a német leányvállalatokon keresztül zajlottak, amelyek arról eltérő mértékben tettek jelentést anyavállalataiknak. Az egyeztetést többoldalú és kétoldalú szinten is működtették. Ezek az összehangolt megállapodások megállapodásokat és/vagy összehangolt magatartásokat tartalmaztak az árazásról és bruttó áremelésekről annak érdekében, hogy összehangolják a bruttó árakat az EGT területén, valamint az EURO 3–6 szabványok által előírt szennyezőanyag-kibocsátást szabályozó technológia bevezetésével járó költségek időzítését és áthárítását. A jogsértés az EGT teljes területére kiterjedt és 1997. január 17-től 2011. január 18-ig tartott.

A Bizottság tehát alkalmazta az engedékenységi politika eszközeit: a MAN számára teljes bírságmentességet biztosított. A Bizottság a kiszabott bírságokat a Volvo/Renault esetében 40%-kal, a Daimler esetében 30%-kal, az Iveco esetében pedig 10%-kal csökkentette. A vitarendezési közlemény alkalmazásának eredményeként a bírság mértékét a határozat valamennyi címzettje esetében 10%-kal csökkentették. A bírságok megállapításáról szóló iránymutatás³⁰ 26. pontjának alkalmazásában a Volvo/Renault részleges mentességet kapott az 1997. január 17. és 2001. január 15. közötti időszakra.

Előzetes döntéshozatali eljárások a follow-on perek kapcsán

A versenyjogi jogsértések magánjogi jogérvényesítése az Európai Unióban a Bíróság C-453/99. számú,³¹ majd a C-295/04 – C-298/04. számú egyesített ügyekben³² meghozott ítéletei után fokozatosan került előtérbe. A folyamat egyik fontos állomása a 2014/104/EU irányelv³³ megalkotása volt, amely a tagállamok és az Európai Unió versenyjogi rendelkezéseinek

³⁰ Iránymutatás az 1/2003/EK rendelet 23. cikke (2) bekezdésének a) pontja alapján kiszabott bírságok megállapításáról.

³¹ C-453/99. Courage Ltd. kontra Bernard Crehan és Bernard Crehan kontra Courage Ltd. és társai ítélet.

³² C-295/04 – C-298/04. Vincenzo Manfredi kontra Lloyd Adriatico Assicurazioni SpA, Antonio Cannito kontra Fondiaria Sai SpA, Nicolò Tricarico és Pasqualina Murgolo kontra Assitalia SpA ítélet.

³³ Az Európai Parlament és a Tanács 2014/104/EU irányelve.

megsértésén alapuló nemzeti jog szerinti kártérítési keresetekre irányadó egyes – eljárási és anyagi jogi – szabályok harmonizációját célozta, megkönnyítve ezen igények bíróság előtti érvényesítését. Az irányelvi formát indokolhatja, hogy a tagállamok egy része már rendelkezett a szabályozásnak megfelelő belső jogszabályokkal, míg máshol teljes reformációra volt szükség a nemzeti jogszabályalkotásban. Ezáltal sikerül elkerülni a szükségtelen beavatkozást is, figyelemmel arra, hogy a tagállamok saját maguk dönthetik el, milyen formában reformálják meg saját belső szabályait annak érdekében, hogy az megfeleljen az irányelvben foglalt céloknak.³⁴

Ennek eredményeként fokozatosan nőtt a versenyjogi jogsértésre alapított kártérítési keresetek száma a tagállami bíróságok előtt, amelyek túlnyomórészt *follow-on* perek, vagyis olyan eljárások voltak, amelyeket azt követően indítottak meg, hogy az uniós vagy nemzeti versenyhatóság jogerősen megállapította a kártérítés alapját képező versenyjogi jogsértést. A versenyjogi jogsértésre alapozott magánjogi jogérvényesítés Európában, Hollandia, az Egyesült Királyság, Németország és Spanyolország után – részben a Tehergépjárművek ügynek köszönhetően is – Magyarországon, Lettországon, Litvániában és Lengyelországban is futótűzként terjed. Az egyre nagyobb terjedelmű esetjogban a jogalkotó – az adott nemzeti joghoz kapcsolódó speciális kérdések mellett – tulajdonképpen ugyanazokra a jogkérdésekre kereste választ: elévült-e a követelés, milyen kötőerővel rendelkeznek a versenyjogi jogsértést megállapító versenyhatósági határozatok, van-e okozati összefüggés a kár és a versenyjogi jogsértés között, hogyan lehet számszerűsíteni a kárt, továbbá volt-e, és ha igen, milyen mértékű volt a kár továbbhárítása.³⁵

Így például az elemzett vitarendezési eljárásra, az árdrágító versenyjogsértésre alapozva is tömegesen érvényesítettek kártérítési igényt. E vonatkozásban az Európai Unió Bírósága a C-267/20. számú ügyben³⁶ az irányelv időbeli hatályának problematikájáról, a visszaható hatály kizárásának értelmezéséről, az ezen alapuló kártérítési keresetek jogszerűsége

³⁴ Az irányelvről bővebben JERNEY 2017.

³⁵ MOLNÁR 2024.

³⁶ C-267/20. Volvo AB (publ.), DAF Trucks NV kontra RM ítélet.

körében adott hasznos választ előzetes döntéshozatali eljárás keretében a leóni tartományi bíróság (Audiencia Provincial de León) kezdeményezésére. Az ítélet számos hasonló, a nemzeti bíróságok előtt zajló ügyben is irányadó lehet.³⁷

2018. április 1-jén a felperes RM keresetet indított a Volvo és a DAF Trucks ellen a leóni kereskedelmi bíróság (Juzgado de lo Mercantil de León) előtt. E kereset azon kár megtérítésére irányult, amely RM-et az e két társaság által tanúsított versenyellenes magatartás miatt érte. A Volvo és a DAF Trucks vitatta e keresetet, többek között arra hivatkozva, hogy az elévült, és hogy RM nem bizonyította, hogy okozati összefüggés áll fenn a C(2016) 4673 final határozatban megállapított jogsértés és a tehergépjárművek árának emelkedése között. 2019. október 15-i ítéletével a kereskedelmi bíróság részben helyt adott RM keresetének, és a Volvót és a DAF Trucksot arra kötelezte, hogy fizesse nek RM részére a tehergépjárművek vételára 15%-ának megfelelő, törvényes kamatokkal növelt kártérítést, anélkül azonban, hogy e társaságokat kötelezte volna a költségek viselésére. Az ítélet ellen az alperesek nyújtottak be fellebbezést, amelyben az előzetes döntéshozatal iránti kérelmet előterjesztő bíróság előtt arra hivatkoztak, hogy az irányelv nem alkalmazható az ügyben, figyelemmel arra, hogy az nem volt hatályban a szóban forgó jogsértés elkövetésének időpontjában. Hivatkozásuk szerint a jogsértés 2011. január 18-án véget ért.

A Bíróság válasza szerint az irányelv 10. cikkét úgy kell értelmezni, hogy e cikk az ezen irányelv 22. cikk (1) bekezdése szerinti anyagi jogi rendelkezésnek minősül, és e cikk időbeli hatálya alá tartozik az olyan kártérítési kereset, amely noha az irányelv hatálybalépése előtt befejeződött versenyjogi jogsértésre vonatkozik, az ezen irányelvet a nemzeti jogba átültető rendelkezések hatálybalépését követően indult, amennyiben a korábbi szabályok alapján az e keresetre alkalmazandó elévülési idő nem telt el az ugyanezen irányelv átültetésére nyitva álló határidő lejárta előtt. Az irányelv 17. cikk (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy e cikk az ezen irányelv 22. cikkének (2) bekezdése szerinti eljárási rendelkezésnek minősül, és e cikk időbeli hatálya alá tartozik az olyan kártérítési kereset, amely noha az említett irányelv hatálybalépése

³⁷ FERGE 2023.

előtt befejeződött versenyjogi jogsértésre vonatkozik, 2014. december 26-a után, és az ezen irányelvet a nemzeti jogba átültető rendelkezések hatálybalépését követően indult meg. Az irányelv 17. cikk (2) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy e cikk az ezen irányelv 22. cikk (1) bekezdése szerinti anyagi jogi rendelkezésnek minősül, és nem tartozik e cikk időbeli hatálya alá az olyan kártérítési kereset, amely noha az említett irányelvet a nemzeti jogba késedelmesen átültető rendelkezések hatálybalépését követően indult, a versenyjog olyan megsértésére vonatkozik, amely az irányelv átültetésére előírt határidő lejártá előtt befejeződött.

A C-163/21. számú ügyben³⁸ a barcelonai 7. sz. kereskedelmi bíróság (Juzgado de lo Mercantil no 7 de Barcelona) ugyanennek az irányelvnek az értelmezése okán fordult a Bírósághoz. Az eljárás tárgya a bizonyítékok feltárása volt, figyelemmel arra, hogy az alapügy felperesei, akik olyan tehergépjárműveket vásároltak, amelyek a C(2016) 4673 final határozat tárgyát képező jogsértés hatálya alá tartozhatnak, a tagállami bíróságtól hozzáférést kértek az alapeljárás alperesei birtokában lévő bizonyítékokhoz. E tekintetben úgy érveltek, hogy bizonyos bizonyítékok beszerzése szükséges az árak mértékes emelésének számszerűsítéséhez, különösen pedig a kartell időszaka előtt, alatt és után ajánlott árak összehasonlításához. Az alperesek – többek között – arra hivatkoztak, hogy a kért dokumentumok egy része *ad hoc* előkészítést igényel, és az ilyen kötelezettség túlzott terhet jelentene számukra, amely meghaladná a bizonyítékok pusztán „feltárására kötelezést”, ami ellentétes lenne többek között az arányosság elvével.

A Bíróság válasza szerint az irányelv 5. cikk (1) bekezdés első albekezdését aszerint kell értelmezni, hogy az ezen albekezdésben említett, az alperes vagy valamely harmadik fél ellenőrzése alatt álló releváns bizonyítékokra való hivatkozás azokra a bizonyítékokra is kiterjed, amelyeket a bizonyítékfeltárás iránti kérelem címzettjének *ex novo* kell létrehoznia a birtokában lévő információk, ismeretek és adatok kigyűjtése vagy csoportosítása útján, azzal a feltétellel, hogy az irányelv 5. cikk (2) és (3) bekezdésében foglaltakat szigorúan tiszteletben tartják, amely bekezdések az eljáró nemzeti

³⁸ C-163/21. AD és társai kontra PACCAR Inc., DAF TRUCKS NV, DAF Trucks Deutschland GmbH ítélet.

bíróságot arra kötelezik, hogy a bizonyítékok feltárását a releváns, arányos és szükséges bizonyítékokra korlátozzák, figyelembe véve az érintett fél jogos érdekeit és alapvető jogait.

A magyar vonatkozású C-451/18. számú ügyben³⁹ a Győri Ítéltábla előterjesztésére a Bíróság azt az iránymutatást adta, hogy – a Brüsszel Ia. rendelet⁴⁰ 7. cikk 2. pontja szerinti – káresemény bekövetkezése helyének a jogsértéssel érintett piac helye tekintendő, vagyis ahol a torzított piaci árakat alkalmazták, és ahol a károsult állítása szerint a kár bekövetkezett, még akkor is, ha a kereset a szóban forgó kartell olyan résztvevője ellen irányul, akivel a károsult nem létesített szerződéses jogviszonyt. A Bíróság döntése illeszkedik a korábbi joggyakorlatba, és összhangban van a versenyjog magánjogi érvényesítésével kapcsolatos általános európai jogi tendenciákkal. A kár bekövetkezési helyének életszerűen tág értelmezése olyan bíróságok joghatóságát alapozza meg, amelyek szoros kapcsolatban vannak az ügygel, és fel sem merülhet, hogy a kartellező vállalkozások nem látták vagy nem láthatták előre versenykorlátozó magatartásuk hatásainak területi kiterjedését.⁴¹

Joghatósági kérdésben kezdeményezett előzetes döntéshozatali eljárást a Kúria is.⁴² A C-425/22. számú ügyben⁴³ a Bíróság a 2024. július 4-i nyilvános ülésén aszerint foglalt állást, hogy a Brüsszel Ia. rendelet azonos pontját a következőképpen kell értelmezni: „a hely, ahol a káresemény bekövetkezett” fogalma nem terjed ki azon anyavállalat székhelyére, amely kártérítési keresetet indít a harmadik személy EUMSz 101. cikkbe ütköző versenyellenes magatartása következtében kizárólag a leányvállalatainál bekövetkezett károk megtérítése iránt, még akkor sem, ha azt állítják, hogy ezen anyavállalat és e leányvállalatok egyetlen gazdasági egységet képeznek.

³⁹ C-451/18. Tibor-Trans Fuvarozó és Kereskedelmi Kft. kontra DAF Trucks NV ítélet.

⁴⁰ Az Európai Parlament és a Tanács 1215/2012/EU rendelete.

⁴¹ NAGY 2021.

⁴² Kúria Gfv.VI.30.279/2021/13.

⁴³ C-425/22. MOL Magyar Olaj- és Gázipari Nyrt. kontra Mercedes-Benz Group AG ítélet.

*A versenyjogi jogsértéssel okozott kárért fennálló
kártérítési felelősség a magyar bíróságok előtt*

A versenyjogi jogsértés alapján szinte az ország összes törvényszékén terjesztettek elő kártérítési keresetet, amelyek egy része felülvizsgálati eljárás tárgyát is képezi. A versenyjogi jogsértésekkel okozott károk megtérítése tekintetében kiemelkedő jelentősége van annak, hogy a tömegesen előforduló, a Bizottság ugyanazon az egy határozatán alapuló magánjogi igények hatékony érvényesítését a bíróságok jogértelmezési gyakorlata is elősegítse. Ez kitűnik az Európai Unió Bíróságának e jogterületen hozott, az igényérvényesítés feltételeire vonatkozó ítéleteiből⁴⁴ és az igényérvényesítés területén irányadó uniós jogelvekből (effektivitás és tényleges érvényesülés elve) is.⁴⁵

A felülvizsgálati ügyek közül érdemes kiemelni a Kúria Gfv.VI.30.033/2022. és Gfv.VI.30.084/2022. számú eljárását, amelyek keretében az eljárást befejező precendensképes ítéletekben rögzítette: a versenyjogi jogsértésekkel okozati összefüggésben érvényesített *follow-on* típusú kártérítési keresetek esetén az elévülés mindaddig nyugszik, amíg a versenyjogi jogsértés szempontjából releváns valamennyi körülményről a károsult nem szerez tudomást. Ez főszabály szerint a Bizottság jogsértést megállapító határozatának (határozat összefoglalójának) az *Európai Unió Hivatalos Lapjában* való megjelenésének időpontjáig (azaz 2017. április 6-ig) fennáll.⁴⁶ Mindkét végzést jogegységi panasszal támadták, azonban azokat a Kúria a 2023. szeptember 25-én⁴⁷ és a 2023. december 4-én⁴⁸ hozott határozataival elutasította.

Az elévülés nyugvásának megszűnése tekintetében a Kúria e határozata olyan iránymutatásul szolgálhat az alsóbb fokú bíróságok számára, amely egységes gyakorlatot eredményezhet, ugyanis, ha egy alsóbb fokú bíróság

⁴⁴ Lásd ebben az értelemben C-637/17. Cogeco Communications Inc. kontra Sport TV Portugal SA és társai ítélet, 50. pont.

⁴⁵ Kúria Jpe.II.60.018/2023/13. [56] bekezdés.

⁴⁶ Kúria Gfv.VI.30.033/2022/37., Gfv.VI.30.084/2022/31.

⁴⁷ Kúria Jpe.I.60.061/2022/15.

⁴⁸ Kúria Jpe.I.60.009/2023/22.

észleli, hogy az általa eldöntendő ügyben felmerült jogkérdést a Kúria egy másik, korábbi ügyben már megválaszolta, akkor az alsóbb fokú bíróság jellemzően követi a Kúria álláspontját.⁴⁹ Erre azonban nem köteles, el is térhet a kúriai állásponttól, de a polgári perrendtartás 2020. április 1-jétől hatályos módosítása előírja, hogy az alsóbb fokú bíróságnak ilyen esetben a határozata indokolásában ki kell térnie azokra az okokra, amelyek miatt jogkérdésben eltért a Kúriának a Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett határozatától.⁵⁰ Az esetek egyedi jellemzői is eltérőek lehetnek, az uniós joggal összhangban történő értelmezés módszere is változhat, fejlődhet a jövőben meghozandó bírósági ítéletek tapasztalatai alapján. A kifejtettek értelmében további kartellperekben meghozott jogerős bírósági határozatok felülvizsgálata eredményeként – a kúria ítéleteinek precedens-hatása⁵¹ folytán – több vitatott kérdés is tisztázódhat.

Ugyanakkor a felülvizsgálat értékhatár miatti kizártsága, valamint az első- és másodfokú ítéletek egybehangzósága⁵² okán számos ügy csak a Kúria külön, felülvizsgálat engedélyezéséről szóló határozata alapján jut a felülvizsgálati eljárás érdemi szakaszába. Az engedélyezés iránti kérelem teljesítése nem mérlegelhető,⁵³ a Kúria engedélyezi a felülvizsgálatot, ha az ítélet a Kúria közzétett határozatától jogkérdésben eltér, míg kivételesen engedélyezheti, ha az adott ügyben a joggyakorlat egységének, továbbfejlesztésének biztosítása, vagy a felvetett jogkérdés különleges súlya, illetve társadalmi jelentősége, továbbá – a másodfokú bíróság erről való döntése hiányában – az Európai Unió Bírósága előzetes döntéshozatali eljárásának szükségessége indokolja azt.⁵⁴ E döntés minden esetben az adott ügyben előterjesztett engedélyezés iránti kérelem eredményességétől függ, ám nem vonható kétségbe, hogy a határon átnyúló, éveken át zajló és az Európai Bizottság határozatában megállapított versenykorlátozó megállapodás

⁴⁹ CSIZMAZIA 2020: 155.

⁵⁰ Pp. 346. § (5) bekezdés második mondata.

⁵¹ Lásd bővebben VARGA 2020.

⁵² Pp. 408. § (1)–(2) bekezdés.

⁵³ Kúria Gfv.V.30.562/2022/2., Gfv.V.30.515/2022/2., Gfv.VI. 30.512/2022/6.

⁵⁴ A felülvizsgálat kivételes engedélyezésének feltételeit a Pp. 409. § (1)–(3) bekezdése tartalmazza.

magánjogi jogkövetkezményei európai szinten is jelentős társadalmi kérdést jelentenek.⁵⁵

A Kúria a Gfv.VI.30.210/2023. számú és ezzel azonosan a Gfv.VI.30.398/2023. számú felülvizsgálati eljárásban a felvetett jogkérdés különleges súlyára, illetve társadalmi jelentőségére tekintettel engedélyezte a felülvizsgálatot, és a 2024. május 15-én kelt eljárást befejező döntéseinek⁵⁶ tömör összefoglalásában a fent hivatkozott határozatában írtakkal összhangban rögzítette: a 2014/104/EU irányelv átültetésére előírt határidő lejártát követően a tagállami bíróság a magánszemélyek közötti jogvita keretében a nemzeti jogot az irányelv valamennyi rendelkezésével összhangban, akként köteles értelmezni, hogy a nemzeti jogot azonnal összeegyeztethetővé tegye az irányelv rendelkezéseivel. E követelménynek az 1959-es Ptk.⁵⁷ 326. § (2) bekezdésének olyan, nem *contra legem* értelmezése felel meg, miszerint az igényérvényesítés akadálya a Bizottság mint versenyhatóság jogsértést megállapító határozatának jogerőre emelkedését követően egy évvel ér véget, azaz az elévülés eddig nyugszik.

Egyebekben a kár összegének meghatározása kérdésében a bírói gyakorlat még nem alakult ki teljeskörűen, ebből következően még nem is lehet teljesen egységes, hiszen sok vitás kérdés van, amit a kamionkartell-perekben meg kell fontolni. Az esetek egyedi jellemzői is eltérőek lehetnek, az „eurokonform” értelmezés módszere is változhat, fejlődhet a jövőben meghozandó bírósági ítéletek tapasztalatai alapján.⁵⁸

A Debreceni Ítélőtábla Gf.I.30.031/2023/13. számú ítéletének tényállása szerint a felperes keresetében az alpereseket 327 558 euró és ezek járulékai egyetemleges megfizetésére kérte kötelezni az 1959-es Ptk. 339. § (1) bekezdése, 344. § (1) bekezdése, továbbá a Tpt.⁵⁹ 88/A. §-a és 88/C. §-a alapján. Arra hivatkozott, hogy az alperesek versenyjogsértő magatartása miatt őt az általa megtéríteni kért összegben kár érte, mert a járműlistában felsorolt kamionok beszerzése során 3 275 583 euró nettó beszerzési ár alapján fizette

⁵⁵ Kúria Jpe.II.60.018/2023/13. [55] bekezdés.

⁵⁶ Kúria Gfv.VI.30.210/2023/17., Gfv.VI.30.398/2023/11.

⁵⁷ 1959. évi IV. törvény.

⁵⁸ BARS I 2022.

⁵⁹ 1996. évi LVII. törvény.

meg a lízingdíjakat, azt pedig a Tpv. 2009. évi XIV. törvénnyel módosított 88/C. §-a alapján vélelmezni kell, hogy az alperesek jogsértése ezeket a nettó beszerzési árakat 10%-os mértékben befolyásolta, így kára e beszerzési árak 10%-ának felel meg.⁶⁰ Az eljárás elsőfokú bírósága a fellebbezéssel támadott ítéletében a keresetet elutasította. A felperes fellebbezése folytán eljárás másodfokú bírósága az ítéletet helybenhagyta. Indokolásában rögzítette, hogy a másodfokú eljárás során kizárólag abban foglalhatott állást, hogy a felperes a keresete szerint igazolta-e a károsult minőségét, vagy sem. E körben az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg a tényállást, és abból helytállóan következtetett arra, hogy a felperes keresete nem megalapozott, mert nem bizonyította, hogy megfizette-e, és ha igen, milyen mértékben törlesztette a lízingbeadók részére a kamionok nettó beszerzési árát. Egyebekben az ítélet táblá határozatában a kár mértékének meghatározása körében is kérdéseket vetett fel.

A Kúria a Gfv.III.30.246/2023/11. számú ítéletében kifejtette, hogy megalapozatlanná teszi az alperesek versenyjogsértő magatartásával okozott kár megtérítésére irányuló keresetet, ha a felperes az őt ért kár bekövetkezését az alperesek jogsértésével jelentkező áreltérítés továbbhárítása miatt pusztán az általa kötött lízingszerződések megkötésében és nem a lízingszerződések teljesítéséből, nem az emelkedett lízingdíjak megfizetésének tényéből és mértékéből állítja és vezeti le. A felperes a számára kedvezőtlen ítéletet alkotmányjogi panasszal támadta, azonban azt az Alkotmánybíróság – érdemi elbírálás nélkül – visszautasította.⁶¹

⁶⁰ A Tpv. 2016. évi módosítása, a 2016. évi CLXI. törvény ültette át a 2014/104/EU irányelv szabályait a magyar versenyjogba, ekkor a tízszázalékos összecsúszási vélelem átkerült át a Tpv. 88/G. § (6) bekezdésébe, és az uniós jog folytán beépült szabályok között a 88/D. § (4) bekezdése tartalmazza a kár bekövetkezésének vélelmét, ha a versenyjogsértés kartellt valószínűsít meg, a 88/T. §-a pedig az irányelvnek megfelelő elvülési szabályokat foglalja össze.

⁶¹ Alkotmánybíróság 3259/2024. (VII. 5.) AB végzés.

Alternatív út

Nem szabad szem elől tévesztenünk, hogy a bíróságok előtti magánjogi jogérvényesítéssel a felek között gyakran véglegesen megromlik az – a sok esetben évtizedekre visszanyúló – üzleti kapcsolat,⁶² míg egyes jogászai hivatásrendek képviselői a mediációt a 21. század békepipájának tekintik.⁶³ A megegyezést kötő felek megőrzik a méltóságukat, közöttük elfogadható kompromisszum születik, ennek köszönhetően nincs vesztes, a megegyezésnek mindkét fél nyertese. A legkisebb közös nevezőt keresik, ami az egyik félnek még, a másiknak pedig már elfogadható. Ez amellet, hogy minimalizálja a veszteségeket, esetenként a korábbiaknál is jobb együttműködést eredményezhet.⁶⁴ Magyarország piacvezető, és Európa egyik meghatározó logisztikai szolgáltatója a 2017. július 19-én kezdeményezett peres eljárásban a kartellezési tevékenységükre hivatkozással 47,8 millió eurós kártérítési összeg megfizetésére kérte kötelezni a kamiongyártókat.⁶⁵ Talán épp a fentiek okán, a Waberer's szigorúan bizalmasan kezelt egyezségi megállapodást kötött az egyik tehergépjármű-gyártóval a kártérítési perben. A többi tehergépjármű-gyártóval szemben tovább folytatódó perben a megállapodás eredményeként a tőkeösszeg 26,6 millió euróra csökkent.⁶⁶

ÖSSZEGZÉS

A kartellek elleni küzdelem legfontosabb fegyvere az engedékenységi politika, a bíróságok csökkentésének kilátásba helyezése vagy a teljes immunitás. Azonban a vitarendezési eljárás⁶⁷ eredményessége csupán a közjogi jogérvényesítés területén fejt ki hatását, a versenyjogi jogsértéssel okozott kárért

⁶² SELNICEAN 2020.

⁶³ Országos Mediációs Egyesület, Magyar Országos Közjegyzői Kamara, Budapesti Ügyvédi Kamara és a Bírók a Mediációért Egyesület. BUCSI 2022.

⁶⁴ SELNICEAN 2021: 124.

⁶⁵ Portfolio 2019a.

⁶⁶ Világgazdaság 2023.

⁶⁷ 773/2004/EK rendelet 10a. cikk.

fennálló kártérítési felelősség megállapítása, az ezen alapuló magánjogi kártérítési igények érvényesítése a tagállami bíróságokra, és előzetes döntéshozatal keretében az Európai Unió Bírósága is súlyos terhet ró.

Bár a 2014/104/EU irányelv fő céljai közé tartozik annak erősítése, hogy a felek főként a konszenzusos, önkéntes vitarendezést válasszák,⁶⁸ azonban vajon megérett-e az európai vitakultúra arra, hogy a felek a tagállamok jogrendszerében évszázados hagyományokra visszavezethető állami igazságszolgáltatás helyett a párbeszédre alapuló egyezség mellett tegyék le a voksukat? Az elemzett, és időről időre bővülő esetjog tükrében ennek még nem jött el az ideje.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- BARSÍ József (2022): A „kamionkartell” kártérítési perek tapasztalatai. *Gazdaság és Jog*, 30(5–6), 10–20.
- Bírságok alóli mentesség és bírságok csökkentése: kartellügyekre vonatkozó engedékenységi politika. Online: https://eur-lex.europa.eu/HU/legal-content/summary/immunity-from-and-reduction-of-fines-leniency-in-cartel-cases.html#keyterm_E0001
- BUCSI Ágnes (2022): Mediáció, a XXI. század békepipája. *Családi Jog*, (4), 46–48.
- CHIKÁN Attila (2020): *Vállalatgazdaságtan*. [ePub]. Budapest: Akadémiai Kiadó. Online: https://mersz.hu/dokumentum/m795valgt_1/
- CSIZMAZIA Norbert (2020): A Kúria örködik a jogegység felett. In ERDEI Krisztián (szerk.): *Kúria – Zsebkönyv Magyarország legfőbb bírói fórumáról*. Budapest: Kúria, 139–180.
- DÁN Judit (2022): A versenyjog alapfogalmai, közgazdaságtani alapjai és szabályozási jellemzői. In GOMBOS Katalin (szerk.): *Az Európai Unió versenyjogának alapjai*. Budapest: Wolters Kluwer, 30.
- Európai Bizottság [é.n.]: *Mi a versenypolitika?* Online: https://competition-policy.ec.europa.eu/about/what-competition-policy/what-competition-policy-brief-definitions_hu
- FERGE Zsigmond (2023): Árdragító versenyjogsértés – Mikor perelhet az EU-s károsult? *Jogászvilág*, 2023. november 28. Online: <https://jogaszvilag.hu/vilagjogasz/ardragito-versenyjogsertes-mikor-perelhet-az-eu-s-karosult/>
- GOMBOS Katalin (2017): A versenyjog legújabb fejleményei – európai uniós kitekintéssel. In GOMBOS Katalin (szerk.): *A versenyjog legújabb fejleményei. Európai uniós kitekintéssel*. Budapest: Dialóg Campus, 9–18.

⁶⁸ 2014/104/EU irányelv VI. fejezet.

- GOMBOS Katalin (2019): *Európai jog – Az Európai Unió jogrendszere*. Budapest: Wolters Kluwer.
- GOMBOS Katalin (2022): A versenykorlátozó megállapodások tilalmára vonatkozó szabályok. In GOMBOS Katalin (szerk.): *Az Európai Unió versenyjogának alapjai*. Budapest: Wolters Kluwer, 33–68.
- GOMBOS Katalin – SELNICEAN László (2023): A fogyasztói jogérvényesítés lehetőségei az online térben. *Acta Universitatis Szegediensis: Forum: Acta Juridica et Politica*, 13(2), 49–57. Online: https://acta.bibl.u-szeged.hu/84491/1/juridpol_forum_013_002_049-057.pdf
- HORNYÁK Szabolcs (2024): Joe Biden történelmi győzelemnek nevezte a több milliárd dolláros légi közlekedési üzlet megtorpedózását. *Világgazdaság*, 2024. március 5. Online: www.vg.hu/penz-es-tokepiac/2024/03/joe-biden-tortenelmi-gyozelemnek-nevezte-a-tobb-milliard-dollaros-legikozlekedesi-uzlet-megtorpedozasat
- JERNEY Leona (2017): A kartelljogi jogsértések magánjogi jogkövetkezményei. In GOMBOS Katalin (szerk.): *A versenyjog legújabb fejleményei. Európai uniós kitekintéssel*. Budapest: Dialóg Campus, 49–56.
- K. T. (2024): Keresztbe tett a felvásárlásnak a bíróság, kőként zuhan a Spirit Airlines árfo-lyama. *Világgazdaság*, 2024. január 16. Online: www.vg.hu/penz-es-tokepiac/2024/01/keresztbe-tett-a-felvasarlasnak-a-birosag-kokent-zuhan-a-spirit-airlines-arfolyama
- KAIBINGER Tamás [é. n.]: Meghosszabbították az európai teherautó-kartell ügyben a károsultak jelentkezési határidejét. *Fuvarlevél*, [é. n.]. Online: <https://fuvarlevel.hu/meghosszabbítottak-az-europai-teherauto-kartell-ugyben-a-karosultak-jelentkezesi-hataridejet/>
- MISKOLCZI BODNÁR Péter (2019): A versenykorlátozó megállapodás, a kartell versenyjogi tilalma és a „versenyt korlátozó megállapodás közbeszerzési eljárásban” elnevezésű bűncselekmény. *Miskolci Jogi Szemle*, 14(2/2), 169–179.
- MOLNÁR Tibor Tamás (2024): A kamionkartell-kártérítési perek európai gyakorlata: Németország és az Egyesült Királyság. *Európai Jog*, 24(1), 1–9. Online: <https://szakcikkadatbazis.hu/doc/5330503>
- NAGY Csongor István (2021): Kartellkár mint joghatósági ok. *Acta Universitatis Szegediensis: Forum: Acta Juridica et Politica*, 11(3), 287–291.
- Portfolio (2019a): A Waberer's sok milliárdra pereli a kartellező kamiongyártókat. *Portfolio*, 2019. február 5. Online: www.portfolio.hu/uzlet/20190205/a-waberers-sok-milliardra-pereli-a-kartellezo-kamiongyartokat-312963
- Portfolio (2019b): Egyre nagyobb bajban a kamionkartell. *Portfolio.hu*, 2019. augusztus 6. Online: www.portfolio.hu/uzlet/20190806/egyre-nagyobb-bajban-a-kamionkartell-333401
- SELNICEAN László (2020): Az alternatív vitarendezés sajátos területe: beruházásvédelmi eljárások a társadalmi fenntarthatóság érdekében. In SMUK Péter (szerk.): *Társadalmi fenntarthatóság*. Budapest: Ludovika Egyetemi Kiadó, 2125–2144.

- SELNICEAN László (2021): Alternatív vitarendezési eljárások a társadalmi fenntarthatóság szolgálatában. In GELENCSEI Dániel – SELNICEAN László (szerk.): *Unió polgári eljárásjogi vívmányok a társadalmi fenntarthatóság szolgálatában*. Budapest: Ludovika Egyetemi Kiadó, 124.
- SIMON Emese Réka (2017): Versengő alapjogok. In GOMBOS Katalin (szerk.): *A versenyjog legújabb fejleményei. Európai uniós kitekintéssel*. Budapest: Dialóg Campus, 57–64.
- SZŰCS Anikó Edit (2022): Fúziókontroll az Unióban, avagy emlékezetes bizottsági elutasító határozatok. In GOMBOS Katalin (szerk.): *Az Európai Unió versenyjogának alapjai*. Budapest: Wolters Kluwer, 65–74.
- VARGA Zs. András (2020): Tíz gondolat a jogegységről és a precedenshatásról. *Magyar Jog*, 67(2), 81–87.
- Világgazdaság (2023): Peren kívüli egyezséget kötött az egyik kartellező tehergépjármű-gyártóval a Waberer's. *Világgazdaság*, 2023. április 3. Online: www.vg.hu/penz-es-tokepiac/2023/04/peren-kivuli-egyezsaget-kotott-az-egyik-kartellezo-tehergepjarmu-gyartoval-a-waberers

Jogi források

1959. évi IV. törvény a Polgári Törvénykönyvről
1996. évi LVII. törvény a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról
2016. évi CXXX. törvény a polgári perrendtartásról

Szerződések, rendeletek, irányelvek, iránymutatások közlemények, jegyzőkönyvek

- Az Európai Unióról szóló szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata - JEGYZŐKÖNYVEK - (27.) Jegyzőkönyv: a belső piacról és a versenyről. Online: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/ALL/?uri=CELEX%3A12008M%2FPRO%2F27>
- A Bizottság 773/2004/EK rendelete (2004. április 7.) a Bizottság által az EK-Szerződés 81. és 82. cikke alapján folytatott eljárásokról. Online: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:02004R0773-20150806>
- A Tanács 1/2003/EK rendelete (2002. december 16.) a Szerződés 81. és 82. cikkében meghatározott versenyszabályok végrehajtásáról. Online: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/ALL/?uri=celex:32003R0001>
- Az Európai Parlament és a Tanács 1215/2012/EU rendelete (2012. december 12.) a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról. Online: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/ALL/?uri=celex%3A32012R1215>

Az Európai Parlament és a Tanács 2011/83/EU irányelve (2011. október 25.) a fogyasztók jogairól, a 93/13/EGK tanácsi irányelv és az 1999/44/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv módosításáról, valamint a 85/577/EGK tanácsi irányelv és a 97/7/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről. Online: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=celex:32011L0083>

Az Európai Parlament és a Tanács 2014/104/EU irányelve (2014. november 26.) a tagállamok és az Európai Unió versenyjogi rendelkezéseinek megsértésén alapuló, nemzeti jog szerinti kártérítési keresetekre irányadó egyes szabályokról. Online: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/ALL/?uri=CELEX:32014L0104>

Az Európai Unió Működéséről szóló Szerződés (EUMSz). Online: <https://eur-lex.europa.eu/HU/legal-content/summary/treaty-on-the-functioning-of-the-european-union.html>

Bizottsági közlemény a kartellügylek esetében a bírságok alóli mentességről és a bírságok csökkentéséről (2006/C 298/11)

Iránymutatás az 1/2003/EK rendelet 23. cikke (2) bekezdésének a) pontja alapján kiszabott bírságok megállapításáról

Határozatok

Az Alkotmánybíróság 3259/2024. (VII. 5.) AB végzése alkotmányjogi panasz visszautasításáról, IV/00244/2024

Az AT.39824 – Tehergépjárművek ügyben a Bizottság által elfogadott határozat. Az *Európai Unió Hivatalos Lapja*, C 108, 2017. április 6., 2017/C 108/05 6.

C(2016) 4673 final határozat

Európai Unió Bírósága – Bíróság: C-106/84. Az Európai Közösségek Bizottsága kontra Dán Királyság ítélet, ECLI:EU:C:1986:99

Európai Unió Bírósága – Bíróság: C-163/21. AD és társai kontra PACCAR Inc., DAF TRUCKS NV, DAF Trucks Deutschland GmbH ítélet, ECLI:EU:C:2022:863

Európai Unió Bírósága – Bíróság: C-267/20. Volvo AB (publ.), DAF Trucks NV kontra RM ítélet, ECLI:EU:C:2022:494

Európai Unió Bírósága – Bíróság: C-295/04 – C-298/04. Vincenzo Manfredi kontra Lloyd Adriatico Assicurazioni SpA, Antonio Cannito kontra Fondiaria Sai SpA, Nicolò Tricarico és Pasqualina Murgolo kontra Assitalia SpA ítélet, ECLI:EU:C:2006:461

Európai Unió Bírósága – Bíróság: C-425/22. MOL Magyar Olaj- és Gázipari Nyrt. kontra Mercedes-Benz Group AG ítélet, ECLI:EU:C:2024:578

Európai Unió Bírósága – Bíróság: C-451/18. Tibor-Trans Fuvarozó és Kereskedelmi Kft. kontra DAF Trucks NV ítélet, ECLI:EU:C:2019:635

Európai Unió Bírósága – Bíróság: C-453/99. Courage Ltd kontra Bernard Crehan és Bernard Crehan kontra Courage Ltd és társai ítélet, ECLI:EU:C:2001:465

Európai Unió Bírósága – Bíróság: C-637/17. Cogeco Communications Inc kontra Sport TV Portugal SA és társai ítélet, ECLI:EU:C:2019:263

Kúria Gfv.V.30.515/2022/2. számú végzés

Kúria Gfv.V.30.562/2022/2. számú végzés

Kúria Gfv.VI. 30.512/2022/6. számú végzés

Kúria Gfv.VI.30.033/2022/37. számú végzés

Kúria Gfv.VI.30.084/2022/31. számú végzés

Kúria Gfv.VI.30.210/2023/17. számú végzés

Kúria Gfv.VI.30.279/2021/13. számú végzés

Kúria Gfv.VI.30.398/2023/11. számú végzés

Kúria Jpe.I.60.009/2023/22. számú jogegységi panasz határozat

Kúria Jpe.I.60.061/2022/15. számú jogegységi panasz határozat

Kúria Jpe.II.60.018/2023/13. számú jogegységi panasz határozat